آثار بخشش‌های مادی از نگاه دین و روان‌شناسی

اشتراک در شبکه‌های اجتماعی:
آدرس صفحه: https://mav

[1]

کارشناس: حجت الاسلام ابراهیم اخوی/روان شناس

1) عبادت در هر شکلی که باشد، یکی از عوامل سلامت روان است. پژوهش‌های انجام شده نشان می‌دهد که رفتارهای دینی به ارتقای سلامت روان کمک می‌کنند. یکی از عبادت‌های پیشنهادی خداوند، انفاق و بخشش مال به دیگران است. این مفهوم به شکل‌های واجب مانند پرداخت خمس و زکات و گونه‌های داوطلبانه و مستحبی آن مانند رسیدگی به محرومان، تکریم ایتام و مانند آن قابل اجراست.

2) یکی از منابع تأمین عشق مورد نیاز که به سلامت روان ما کمک زیادی مي‌کند، مفید بودن برای دیگران است. زمانی که با رفتارهای حمایت‌گرانه خود مشمول دعای افراد می‌شویم، گامی اساسی در پر شدن مخزن عشق خود برداشته‌ایم. تهی بودن این مخزن، سبب افسردگی و از دست دادن رغبت‌ها می‌شود.

3) انفاق یکی از واژه‌های دینی است که در آموزه‌های قرآنی و سخن معصومان زیاد به چشم می‌خورد. سیاست‌های تشویقی فراوانی هم برای این گذشت مالی در نظر گرفته شده است مانند اینکه هر چه انفاق شود، جای آن توسط خداوند پر می شود. انفاق در راه خدا، مانند برداشتن آجر از یک ساختمان نیست که جایش خالی شود، بلکه همانند برداشتن یک سطل آب از رودخانه است که فورا جایش پر می‌شود.

4) بخشش مالی، شرایط ویژه خود را دارد. این رفتار باید بدون منت نهادن بر فرد مقابل و ایجاد مزاحمت برای او باشد. بخشش‌هایی که از سر فخرفروشی یا به قصد تطمیع دیگری انجام می‌شود، از ارزش تهی است و تنها تمایلات شخصی فرد را تأمین می‌کند.

5) در سیره کامل‌ترین انسان‌ها، بخشش فراوان به چشم مي‌خورد. نمونه‌ای از آن در سوره انسان آمده است که امام علی(ع) و خانواده‌اش، سه روز گرسنه ماندند و غذای روز سوم خود را نیز به نیازمند بخشیدند. امام مجتبی(ع) نیز چند بار تمام دارایی خود را با نیازمندان تقسیم کردند.

6) میانه‌روی در بخشش، یکی از ستون‌های تداوم این رفتار است. سفارش قرآن این است که نه دست را دور گردن خود بپیچیم و قطره‌ای از آن برای دیگران نچکد و نه آن قدر دست بازی کنیم که خود نیازمند بمانیم. برای نحوه بخشیدن هم قانون‌های ویژه‌ای تعیین شده است.

7) اصل در دین، تکریم شخصیت افراد است. بخشش نباید به سلامت شخصیت و وجهه اجتماعی نیازمندان لطمه وارد کند. لذا دستورات دین به گونه‌ای تعریف شده که فرد بخشنده، باید از خداوند به خاطر دریافت پاداش‌های فراوان متشکر باشد و نیازمند را فرصتی برای ارتقای معنوی خود بداند نه تهدیدی برای ارتقای مادی خویش.

8) اصل بر تلاش افراد و حمایت‌های حاکمان جهت برقرار عدالت و مساوات در جامعه است تا از سطح نیازمندان کاسته شود. نیاز و فقر در اسلام یک پدیده ناهنجار شناخته می‌شود و سبب اصلی آن هر که باشد، چه تنبلی و تن‌پروری فرد، چه سیاست‌های اقتصادی نادرست حاکمان و چه ستم‌های مالی سودجویان، همه مورد سرزنش هستند.

9) بر اساس قانون تکریم انسان‌ها، در سفارش‌های دینی آمده است که انفاق‌های مستحبی را در پنهان و به دور از چشم دیگران انجام دهید تا شخصیت افراد حفظ شود. همچنین داریم که قرض دادن، هجده برابر صدقه دادن پاداش دارد؛ نکته روان‌شناختی این دستور می‌تواند ترغیب افراد به تلاش جهت ادای دین، تکریم شخصیت آنان و کمک به سلامت عمومی جامعه با پویایی و همدلی افراد آن باشد.

10) نکته دیگری که در قرآن به چشم می‌خورد، توجه به بخشش مالی درکنار دیگر عبادت‌هاست. در بیشتر موارد، زکات دادن پس از نماز خواندن آمده است که می‌تواند در درونی شدن دین‌داری افراد و توجه به رشد معنوی همه جانبه آن کمک کند. ممکن است افراد در عبادت‌های فردی رغبت بیشتری داشته باشند و در تنهایی و بی‌تفاوتی خود متوقف شوند. نسخه بخشش مادی، گامی است برای خروج از تنهایی و تقویت همدلی با دیگران. نتیجه آن رشد جامع و درونی سازی دین برای افراد است.

11) در گزینه‌های دینی، نه تنها به بخشش سفارش شده، بلکه به رقابت در این زمینه نیز توجه زیادی شده است. قرآن از سرعت زیاد در این زمینه سخن می‌گوید و از واژه سبقت‌گرفتن بر دیگران در کارهای خیر یاد کرده است. چنانچه چنین فضایی

بر جامعه حاکم شود، نیازمندان واقعی آن از کرامت و تمکن مناسب برخوردار می‌شوند. واژه‌های «سارعوا» و «فاستبقوا» در قرآن به این موضوع اختصاص یافته‌اند.

12) در اسلام، همان‌قدر که تلاش به کسب درآمد از راه صحیح شده، به همان نسبت نیز افراد را از وابستگی به پول و مال پرهیز داده‌اند. پول در زندگی دین‌دار تنها وسیله‌ای است برای کسب رضایت خداوند که با انجام وظایف مالی محقق می‌شود. امام سجاد علیه‌السلام می‌فرماید: «بهره برداری از مال کمال مردانگی است».[1] در جمله یکی از اندیشمندان آمده است: «پول مانند دست و پا برای انسان است؛ یا از آن استفاده کن یا آن را از دست بده».[2]دین موافق انباشت مال نیست، بلکه آن را در چرخه اقتصادی جامعه و نیز تأمین نیازهای شخصی، خانوادگی و نوع‌دوستی جستجو می‌کند.

13) همدلی، یکی از مهارت‌هایی است که افراد را در نزدیک شدن به یکدیگر و نیز پدیدآیی احساس خوب و انسان دوستانه یاری می‌دهد. بخشش مادی نیز یکی از شاخص‌های همدلی است که به هنگام نیاز دیگران، می‌تواند مرهمی بر زخم‌های اقتصادی باشد. در همدلی، فرد با هوش هیجانی مناسب خویش، می‌تواند خود را در موقعیت دیگران بگذارد و از نگاه آنان به مشکلات نگریسته و به حل آن اقدام کند.

14) عبور از خود، جلوه‌های گوناگونی دارد. تا زمانی که شخصی در خودخواهی خویش غرق باشد، لذت شکوفایی را نخواهد چشید. بخشش‌های مادی، جلوه مثبت گذر از خودشیفتگی است و گامی برای ارتقای سلامت. کسانی که قدرت بخشیدن و از خودگذشتن را داشته باشند، به همان نسبت از تقدیر و محبت دیگران نیز برخوردار می‌شوند که یکی از نیازهای اساسی در روان‌شناسی انسان‌گراست.

منبع: نشریه خانه خوبان، شماره 99

پی‌نوشت‌ها

1. اصول کافی، ج۱، ص۲۰، ح۱۲.

2. آدریان فرنهام، مایکل آرگایل، روان‌شناسی پول، ص23.

برچسب‌ها:
بخشش، اخوی، روان شناسی [2]

نشانی منبع:https://mava.iki.ac.ir/node/744

پیوندها
https://mava.iki.ac.ir/files/images/articles/somamus-3.jpg [2] [1]
https://mava.iki.ac.ir/tag/%D8%A8%D8%AE%D8%B4%D8%B4%D8%8C-%D8%A7%D8%AE%D9%88%DB%8C%D8%8C-%D8%B1%D9%88%D8%A7%D9%86-%D8%B4%D9%86%D8%A7%D8%B3%DB%8C

□□□ □□□□ □□ □□□□ □□□□ □□□□□□□ □□□□ □□□□ □ □□□ □□□ □□□.